

Les 26 – Antwoorden

Opdracht 1: Geef de volledige vervoeging van het werkwoord אָהַב, {áhav}, houden van:

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	אוֹהֵב	ohev	אֶהְבֶּתִי áhavtie	אֲנִי
Ik (v)	אוֹהֶבֶת	ohèvèt	אֶהְבֶּתִי áhavtie	אֲנִי
Jij (m)	אוֹהֵב	ohev	אֶהְבֶּתָּ áhavtá	אַתָּה
Jij (v)	אוֹהֶבֶת	ohèvèt	אֶהְבֶּתְּ áhavt	אַתְּ
Hij	אוֹהֵב	ohev	אֶהֵב áhav	הוּא
Zij	אוֹהֶבֶת	ohèvèt	אֶהְבֶּה áhváh	הִיא
Wij (m)	אוֹהֲבִים	oh ^a viem	אֶהְבִּנוּ áhavnoe	אַנְחֵנוּ
Wij (v)	אוֹהֲבוֹת	oh ^a vot	אֶהְבִּנוּ áhavnoe	אַנְחֵנוּ
Jullie (m)	אוֹהֲבִים	oh ^a viem	אֶהְבֶּתֶם áhavtèm	אַתֶּם
Jullie (v)	אוֹהֲבוֹת	oh ^a vot	אֶהְבֶּתֶן áhavtèn	אַתֶּם
Zij (m)	אוֹהֲבִים	oh ^a viem	אֶהְבּוּ áhavoe	הֵם
Zij (v)	אוֹהֲבוֹת	oh ^a vot	אֶהְבּוּ áhavoe	הֵן

Gebiedende wijs: m: אֶהַב. èhav, v: אֶהַבִּי. ahavie, mv: אֶהַבּוּ. ahavoe, infinitief: לְאֹהֵב lè'èhov

Omdat het werkwoord אָהַב begint met de keelletter א krijgen we voor de toekomende tijd een andere vervoeging. Hebreeuwse grammaticaboeken tellen een flink aantal pagina's met vervoegingen van werkwoorden. U hoeft ze niet allemaal tegelijk te leren.

Opdracht 2: Vertaal en geef de uitspraak:

Van wie is dit huis?	שֶׁל מִי הַבַּיִת הַזֶּה?	shèl mie habáyiet hazèh?
Wie is die vrouw?	מִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת?	mie ha'iesháh hahie?
Waar is het grote hotel?	אֵיפֹה הַמָּלּוֹן הַגָּדוֹל?	efoh hammálon haggádol?
Waar vind ik een stoel?	אֵיפֹה יֵשׁ כִּסֵּא?	efoh yesh kisé?
אֲפֹשֶׁר הִיא בַּבַּיִת?	èfshar hie babayiet?	Is zij in het huis (thuis) ?
לְמִי הַסֵּפֶר הַזֶּה?	l'mie hasefèr hazèh?	Voor wie is dit boek?

Opdracht 3: Beluister het kinderliedje *Mie ohev èt hashabat?* (Wie houdt er van de Shabbat?), geef de uitspraak en de vertaling:

מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת	mie ohev èt hashabbát	Wie houdt van de shabbat?
אִמָּה וְאָבָא	iemá w ^e abbá	mamma en papa.
מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת	mie ohev èt hashabbát	Wie houdt van de shabbat?
סַבְתָּה וְסַבָּה (*)	savtáh w ^e sáváh	oma en opa.
מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת	mie ohev èt hashabbát	Wie houdt van de shabbat?
אֲנִי, אַתָּה וְאַתָּה	^a nie, attáh w ^e 'at	ik, jij en jij,
כָּל הָעוֹלָם כְּמַעַט	kol ha'olám kim'at	heel de wereld bijna.
לְמָה לֹא כָל יוֹם שַׁבָּת	lamáh lo kol yom shabbát,	Waarom [is] niet iedere dag shabbat,
כָּל יוֹם שַׁבָּת	kol yom shabbát	elke dag shabbat?

(*) Koosnaampjes voor opa en oma.

Les 27 – Werkwoorden 5 – Zijn en Hebben

Het werkwoord הָיָה {háyáh}, dat meestal Zijn of Gebeuren en soms Hebben betekent, wordt op een wat afwijkende manier vervoegd.

Het wordt in de tegenwoordige tijd eigenlijk niet gebruikt; er worden dan andere constructies toegepast, zie ook les 22. De verleden tijd en de toekomende tijd worden wel gebruikt.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	הוּנָה ** howèh	הַיְיִתִּי háyítie	אֶהְיֶה èhyèh	אֲנִי
Ik (v)	הוּנָה howáh	הַיְיִתִּי háyítie	אֶהְיֶה èhyèh	אֲנִי
Jij (m)	הוּנָה howèh	הַיְיִתָּה háyítá	תֵּהְיֶה tihèh	אַתָּה
Jij (v)	הוּנָה howáh	הַיְיִתָּה háyiet	תֵּהְיֶה tihyie	אַתָּה
Hij	הוּנָה howèh	הִיָּה háyáh	יֵהְיֶה yihyèh	הוּא
Zij	הוּנָה howáh	הִיָּתָה háyítáh	תֵּהְיֶה tihèh	הִיא
Wij (m)	הוּנָה howiem	הִינּוּ háyinoe	נִהְיֶה niyèh	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	הוּנָה howot	הִינּוּ háyinoe	נִהְיֶה niyèh	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	הוּנָה howiem	הֵיִיתֶם h'eyitèm	תֵּהְיוּ tihyoe	אַתֶּם
Jullie (v)	הוּנָה howot	הֵיִיתֶן h'eyitèn	תֵּהְיֶינָה * tiyènah	אַתֶּן
Zij (m)	הוּנָה howiem	הִיוּ háyoe	יֵהְיוּ yihyoe	הֵם
Zij (v)	הוּנָה howot	הִיוּ háyoe	תֵּהְיֶינָה * tihyènah	הֵן

Geb. wijs: m: הֵיָה h'èyeh; v: ; mv: הֵיָיוּ h'èyoe; (vr mv הֵיָיְנָה * h'èyènah), inf: לְהֵיוֹת lihyot

* Verouderde vrouwelijk vorm

** הוּנָה howèh is ook de grammaticale benaming van de Tegenwoordige tijd.

Verleden tijd = עָבַר ávar (verleden); Toekomende/Onvoltooide tijd = עָתִיד átiéd (toekomst)

Van het werkwoord הִיָּה is de Godsnaam YHWH afgeleid, zie aan het eind van deze les.

Er bestaat in het Hebreeuws geen werkwoord 'hebben' om aan te geven dat je iets wel of niet bezit. Daarvoor wordt gewoonlijk een bijzondere constructie gebruikt, met יש {yesh} 'het zijn', er is, er zijn, en אין {ayin} (zelfstandig gebruikt) of אין {en} (in een zinsconstructie) 'het niet-zijn', er is/zijn niet. Dit zijn zelfstandige naamwoorden die niet worden verbogen.

Hebben				Niet hebben			
יש לי yesh li	יש לָהּ yesh láh	אין לי en li	אין לָהּ en láh				
'Er is voor mij',	יש לָנוּ yesh lánoe	'Er is niet voor	אין לָנוּ en lánoe				
ik heb	יש לָכֶם yesh láchèm	mij', ik heb niet	אין לָכֶם en láchèm				
יש לָךְ yesh lechá	יש לָכֶן yesh láchèn	אין לָךְ en lechá	אין לָכֶן en láchèn				
יש לָךְ yesh lách	יש לָהֶם yesh láchèm	אין לָךְ en lách	אין לָהֶם en láchèm				
יש לו yesh lo	יש לָהֶן yesh láchèn	אין לו en lo	אין לָהֶן en láchèn				

Je gebruikt dus יש of אין, of een vorm van הִיָּה, plus het voorzetsel לְ vóór het onderwerp.

יש לי קָלֵב yesh lie kèlèv	'er-bestaat voor-mij een-hond', ik heb een hond.
אין לי קָלֵב en lie kèlèv	'geen voor-mij een-hond', ik heb geen hond.
הִיָּה לי קָלֵב háyáh lie kèlèv	'er-was voor-mij een-hond', ik had een hond.
לְגַבְרָה הִיָּה קָלֵב lagèvèr háyáh kèlèv	'voor-de-man was een-hond', de man had een hond.
יְהִי אֹר y'ehie or	Er zij licht (Genesis 1:3)
הַכִּי טוֹב שֶׁיֵּשׁ hachie tov sh'èyèsh	De beste die er is (zie les)
יֵשׁ! yesh! (ur)	Daar is het! Wow!
יֵשׁ צִפּוֹר בַּעֵץ? yesh tzipor ba'etz?	Is er een vogel in de boom?
מָה יֵשׁ? mah yesh?	Wat is er? Wat is daar?
אין חֶלֶב en cháláv	Er is geen melk

In het Iwriet (Hebreeuws) bestaat er eigenlijk geen woord voor 'hebben'. 'Ik heb' luidt in het Iwriet 'jesj li' – er is voor mij.

Dit is niet alleen een taal-idioom maar een diepe gedachte: de dingen die wij hebben zijn ons door

Hasjeem (G'd) ter beschikking gesteld met een bepaald (Rabbijn Raphael Evers, NIK, 29 mei 2016)

doel: om er goede dingen mee te doen. Dit is een geheel andere invalshoek als het absolute eigendomsrecht zoals we dat kennen vanuit het Romeinse recht en het vroegere Nederlandse recht.

Woordenschat

יְהִי	y ^e hie	Er was, er zij. <i>Verkorte vorm van de toekomstige tijd</i> יְהִי
חַיָּה, חַיִּיה	cháyáh [pa'al]	Leven, bestaan
חַי	chay (bn)	Levend, levendig, rauw, vers
חַיִּים	chayiem ()	Leven
לְחַיִּים!	l ^e chayiem	Op het leven! (Proost!)
חַיָּה, חַיִּיה	chayáh (v)	Dier, levensgeest, ziel
חַיָּה בַּיִת	chayáh bayit	Huisdier
חַיּוֹת, חַיּוֹת	chayoet, chiyot (v)	Leven, vitaliteit
חַיּוֹת	chiyotie (bn)	Vitaal, noodzakelijk, van levensbelang
אוֹר	or (m!)	Licht אורות orot
בוֹהוּ	bohoe (m)	Leegte, chaos
בֶּן־חֹרֵם, בֶּן־חֹרֵן	bèn-choriem[n]	Vrij man. <i>-ien is de Aramese meervoudsvorm.</i>
חֹשֶׁךְ, חוֹשֶׁךְ	choshèch (m)	Duisternis
עֶבֶד	èvèd (m)	Slaaf, dienaar, knecht עֲבָדִים avádiem
עַתָּה	attáh (bw)	Nu
קָרָא	qará (ww)	Lezen, roepen, noemen
תּוֹהוּ, תּוֹהוּ	tohoe (m)	Woestheid, verlatenheid
אֲדֹנָי, אֲדֹנָי	^a donay	Mijn Heer, een naam van God
אֱלֹהִים	èlohiem	God(en)

Opdracht 1: Geef de complete vervoeging van het werkwoord חַיָּה chayáh, leven, dat veel op háyáh lijkt. Controleer jezelf op de website <http://www.hebrewatmilah.org/maskilon1/index.htm>.

Persoon	Tegenwoordige tijd		Verleden tijd		Toekomstige tijd		Persoon
Ik (m)	אֲנִי
Ik (v)	אֲנִי
Jij (m)	חַי	chay	אַתָּה
Jij (v)	חַיָּה	chayáh	אַתְּ
Hij	חַיָּה, חַי	cháyáh, chay	הוא
Zij	היא
Wij (m)	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	אַתֶּם
Jullie (v)	אַתֶּן
Zij (m)	יְהִי!	yichyoe	הֵם
Zij (v)	הֵן

Geb. wijs: m: חַיָּה chayeh, v:, mv:, Infinitief: לְחַיּוֹת lichyot

Opdracht 2: Geef de uitspraak en de vertaling van deze Bijbelteksten

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תוֹהוּ וְבוֹהוּ (Genesis 1:2a)

.....

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר (Genesis 1:3)

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד

Opdracht 3: Beluister het Pesach-liedje Avadiem Hayinoe, geef de uitspraak en de vertaling.
www.youtube.com/watch?v=09jmwmHJZgl of www.youtube.com/watch?v=4JpUvn9DGgM.
עבֹדִים הָיִינוּ, הָיִינוּ עִתָּה בְּנֵי חוֹרֵין, בְּנֵי חוֹרֵין

Deze *Introductie cursus Hebreeuws* behoort bij de *Israël-weekbrief*.
Bronnen: *Hebrew Verb Tables*, Asher Tarmon & Ezri Uval; www.britannica.com; www.newadvent.org; en.wikipedia.org; www.youtube.com; *millon*; *Biblia Hebraica*; *Leerboek der Hebreeuwsche taal*, rabbijn S. Ph. de Vries; *Grammatica van het Bijbels Hebreeuws*, Nat & Lettinga; *Melet*, Arjeh Gebhard, uitg. Coutinho.

Les 27 Extra – De Godsnaam; Qere en Ketiv

De naam Jehovah

Gods naam יהוה is volgens geleerden een vorm van de derde persoon enkelvoud imperfect (toekomstige tijd) van het werkwoord הָיָה {hayah}, met de betekenis 'Hij die is'.

Omdat in de loop der eeuwen de Joden deze naam te heilig vonden om uit te spreken, vervingen zij deze bij het voorlezen uit de boekrollen door het woord אֲדֹנָי Adonay, Mijn Heer. Het kwam wel vaker voor dat een ander woord werd gelezen dan er geschreven staat, bij voorbeeld om een kennelijke schrijffout te corrigeren, zonder de heilige tekst van de Tenach te veranderen. Dit werd dan aangegeven met een cirkeltje boven het betreffende woord en een notitie in de marge van de tekst. Bij de Godsnaam was deze notitie niet nodig, de voorlezer wist dit wel uit zijn hoofd.

Voor deze wijzigingen bij het voorlezen gebruikt men de Aramese termen *qere*, קִרִי ([wat is] gelezen) en *ktiv*, כְּתִיב ([wat is] geschreven).

Toen de Masoreten de Hebreeuwse teksten voorzagen van uitspraak- en zangtekens (zie les 03), noteerden zij bij יהוה de klinkertekens van het woord אֲדֹנָי of אֲדֹנָי ^adonay, mijn Heer (soms van אֱלֹהִים ^èlohiem, God). Dat leverde een niet-bestaand woord op, dat men in de Christelijke gemeenten als 'Jehovah' uitsprak en als naam van God gebruikte. Je vindt het woord nog terug in enkele liederen en in de naam Jehova's Getuigen.

De Aramese term *qere* קִרִי is verwant aan het Arabische woord Qoran of Koran.

Meer hierover later in [Les 69 Extra](#), Tenach,

Zie ook de Engelstalige video's van Jeff A. Benner,
The Pronunciation of the name יהוה (YHWH)

www.youtube.com/watch?v=wRsbSLU9oFA This is my Name - יהוה and אהיה (Part 1 of 2)

www.youtube.com/watch?v=J84zSeKaDkU This is my Name - יהוה and אהיה (Part 2 of 2)

www.youtube.com/watch?v=51h8ssppxn0